

18. mars: Pariskommunen 152 år

For 152 år siden i dag, i Paris, tok proletariatet skjebnen i sine egne hender og opprettet historiens første arbeiderstyre. Marx uttalte seg om hendelsene mens de skjedde. Disse uttalelsene ble samlet i et hefte kalt «Borgerkrigen i Frankrike», på norsk gjerne kjent under tittelen «Pariskommunen».

I innledningen til heftet skrev Engels en oppsummering av hendelsesforløpet, hva var det som var så særegent ved Pariskommunen, og hva det var som gjorde den proletarisk.

Fordi vi ikke kan forklare det bedre enn Engels gjorde, vil vi dele et lengre sitat:

«Under krigen hadde parisarbeiderne innskrenket seg til å kreve at den hardnakkede kampen skulle fortsette. Men nå da freden kom i stand etter Paris' kapitulasjon, måtte Thiers, den nye regjeringssjefen, innse at de besittende klassenes – godseierne og kapitalistenes herredømme svedde i stadig fare så lenge parisarbeiderne hadde våpen i hånd. Det første han gjorde, var et forsøk på å avvæpne dem. Den 18. mars sendte han ut linjetropper som hadde ordre om å røve de kanonene som tilhørte nasjonalgarden, og som var blitt fremstilt mens Paris var beleiret og betalt ved offentlig innsamling. Forsøket mislyktes. Paris rustet seg som én mann for å sette seg til motverge, og krigen mellom Paris og den franske regjeringen som satt i Versailles, var erklært. Den 26. mars ble Pariskommunen valgt, og den 28. ble den proklamert.

Nasjonalgardens sentralkomite, som inntil nå hadde ledet regjeringen, leverte sin avskjedssøknad til Nasjonalgarden etter at den først hadde gitt ordre om at det skandaløse «sedelighetspoliti» i Paris skulle avskaffes. Den 30.

avskaffet Kommunen utskrivningen og den stående hæren, og erklærte at nasjonalgarden, som skulle omfatte alle våpenføre borgere, skulle være den eneste væpnede makt. Den etterga all husleie fra oktober 1870 til april, slik at de beløpene som allerede var betalt, skulle gjelde for tiden fremover, og den stanset alt salg av panter i det kommunale lånekontoret. Samme dag fikk de utlendingene som var valt inn i Kommunen, stadfestet sine verv, fordi «Kommunens fane er verdensrepublikkens fane».

Den 1. april ble det bestemt at den høyeste lønnen som kunne gis til Kommunens funksjonærer, og dermed også til dens medlemmer ikke måtte overstige 6000 francs (4800 mark). Neste dag kom dekretet om at kirken skulle skilles fra staten, at alle statens utgifter til religiøse formål skulle avskaffes, og at alle geistlige gods skulle nasjonaliseres. Som følge av dette ble det den 8. april bestemt at alle religiøse symboler, bilder, dogmer, påbud, kort sagt «alt som angår det enkelte menneskes samvittighet», skulle fjernes fra skolene, og dette ble gjennomført etter hvert.

Fordi Versailles-troppene daglig skjøt kommunarder som var butt tatt til fange, ble det den 5. sendt ut et dekret om at det skulle tas gisler, men det ble aldri gjennomført. Den 6. ble guillotinen tatt fram av nasjonalgardens 137. bataljon, og brent offentlig under folkets høylydte jubel.

Den 12. besluttet Kommunen at seiers-søylen på Vendomeplassen, som Napoleon hadde gitt ordre om å støpe av erobrede kanoner etter krigen i 1809, skulle rives som et symbol på sjåvinisme og nasjonalhat. Dette ble utført den 16. mai.

Den 16. april befalte Kommunen at det skulle tas opp statistikk over de fabrikkene som var blitt lukket av fabrikantene, og at det skulle utarbeides planer for hvordan disse fabrikkene kunne bli drevet av de arbeiderne som hittil hadde arbeidet i dem, og som skulle sluttet sammen i produksjonsforeninger, og dessuten planer om å organisere

disse foreningene i ett stort forbund.

Den 20. avskaffet den nattarbeidet for bakerne og arbeidsanvisningen. Siden det annet keiserdømme var arbeidsanvisningen blitt drevet som et monopol av individer – arbeidsutbyttere av første klasse som var blitt utnevnt av politiet. Arbeidsanvisningen ble overlatt til kommunekontorene i de tjue kretsene i Paris.

Den 30. april ga den ordre om at lånekontorene skulle bli opphevet, fordi de var en privat utbytting av arbeidet, og fordi de sto i motstrid med arbeidernes rett til arbeidsredskapene sine og til kredim.

Den 5. mai besluttet den at det botskapellet som var blitt reist for å sone henrettelsen av Ludvig XVI skulle fjernes. Slik trådte parisbevegelsens klassekarakter etter den 18. mars klart og rent fram. Den var hittil blitt trengt i bakgrunnen av kampen mot den fremmede invasjonen. Likesom det nesten bare satt arbeidere eller anerkjente arbeiderrepresentanter i Kommunen, slik hadde også vedtakene deres et avgjort proletarisk preg. Enten vedtok de reformer som det republikanske bursjoasiet hadde unnlatt på grunn av feighet, men som dannet et nødvendig grunnlag for arbeiderklassens aksjonsfrihet, for eksempel det å gjennomføre setningen om at religionen er en privatsak overfor staten; eller de fattet vedtak som var direkte i arbeiderklassens interesse, og som til dels grep dypt inn i den gamle samfunnsordningen.

Men i en beleiret by kunne en i beste fall bare begynne å gjøre alt dette til virkelighet. Og fra begynnelsen av mai krevde kampen mot Versaillesregjeringens hærmasser, som ble samlet i stadig større antall, alle krefter.«((Engels, Friedrich, 1891. I Marx, «Pariserkommunen». Gjengitt fra nettversjonen på Marxist Internet Archive: <https://www.marxists.org/norsk/marx-engels/1891/03/innledning.htm>. Vår utheving. Vi har delt opp sitatet i avsnitt for å lette lesingen. –Redaksjonen-))

To måneder etter at Pariskommunen ble erklært gikk franske og prøyssiske hærstyrker sammen om å knuse opprøret i Paris, og massakrerte tusenvis av arbeidere i kaldt blod. Borgerskapene i Frankrike og Tyskland – som inntil nylig hadde kjempet blodig krig seg imellom – kunne ikke tillate at arbeiderklassen reiste seg og tok makta selv.

Pariskommunen er borte, men kampen for den proletariske revolusjonen fortsetter!

Lær av Pariskommunen!

Kjemp for den proletariske verdensrevolusjonen!